

0 GENERELT

01 Dette bladet behandler dimensjonerende mål i boligrom. Disse målene faller i tre grupper: Mål på møbelarealer, betjeningsarealer og trafikkarealer.

011 *Møbelarealer* er det golvareal som i boligplanen må avsettes for møbler og møbelgrupper. Møbelarealene gjengir ikke konkrete møbler, men den golv plass som må reserveres for at alminnelig forekommende møbler skal kunne få plass. Dimensjoneringen er basert på målinger av møbelhandlernes vareutvalg.

012 *Betjeningsarealer* er den plass som må reserveres i tilknytning til møbelarealet for at møblene skal kunne benyttes.

013 *Trafikkarealer* består av *passasjer* i rom, *dørforbindelser* mellom rom og *trapper* mellom etasjer. Dette bladet behandler passasjer og dører mens trapper vil bli behandlet i andre blad i Byggforskserien (gruppe A 532).

014 *Fri golv plass* kommer i tillegg til de arealer som er nevnt ovenfor.

Det kan ikke gis eksakte anvisninger for hvor stor den frie golv plassen bør være da forskjellen på en trang og en rommelig bolig nettopp beror på hvor meget plass som blir tilbake når de nødvendige behov for arealer er dekket.

I soverom for barn bør det alltid være noe plass for lek. I soverom for en person bør den frie golv plassen ikke være mindre enn 1,40 m x 2,50 m og i soverom med plass til to enkeltsenger ikke mindre enn 5-6 m². I soverom med plass for parseng-oppstilling og i badrom bør det være minst 1,10 m x 0,90 m plass for av- og påkledning. Behovet for fri golv plass, se eksempler i [421].

02 Bladet retter seg først og fremst til planleggere. Sammen med krav til hvilke møbler rommene skal gi plass for, er de dimensjonerende målene det beste hjelpemiddelet man har for å sikre boligrommenes bruksverdi. Dette er særlig viktig ved planlegging av boliger hvor beboerne selv ikke kan bestemme utformingen. Målene er også et godt grunnlag for diskusjon mellom boligbrukere, prosjekterende, byggende, kontrollerende og bevilgende instanser.

03 Bladets Målangivelser bør anvendes med skjønn. I alminnelighet er målangivelsene å betrakte som minimumsmål, og det skal meget viktige byggetekniske og økonomiske argumenter til for å knappe inn på de angitte målene. Særlig gjelder dette eksempelvis for små rom ved planlegging innenfor et modulsystem; for større rom er mulighetene forjenking større. De angitte målene er man kommet fram til ved et nordisk samarbeid.

04 Henvisninger

Byggforskserien: Planløsningsblad (grønn serie) i gruppe A 33 om boligbebyggelse og i gruppe A 36 om boligens rom og innredninger.

Den norske Stats

Husbank: Løsblad HB-3207, Romdimensjonerende møbelmål

1 MØBELAREALER

De viste figurer i dette avsnittet (pkt. 11 til 17) angir det arealet som må avsettes for møbler og møbelgrupper. Betjeningsareal for vanlig bruker er skravert, og betjeningsareal for rullestolsbruker er stiplet.

Møbelsymbolene tilsvarer de som er angitt i blad A 380.011.

11 Plass for seng

111 Til en *voksenseng* må det avsettes en golv plass på 2,10 m x 0,90 m. I tillegg kommer betjeningsareal. Hvor bredt betjeningsarealet bør være, bestemmes av den plassen man trenger for å gjøre rent under sengen. Betjeningsarealets lengde behøver ikke å være lengre enn 1,50 m, slik at et nattbord eller annet møbel med dybde inntil 0,60 m kan plasseres ved sengens hodegjerd. *Bredden bør ikke være mindre enn 0,80 m*. Se fig. 111 a.

For allergikere er det viktig at det er lett å gjøre rent under sengene da husstøv er et vanlig allergén. Rask og effektiv rengjøring og bekvem arbeidsstilling oppnår man når betjeningsarealet er bredt nok til at langkosten kan føres vinkelrett mot sengesiden. Da må betjeningsarealet være 1,20 m bredt, se fig. 111 b og c.

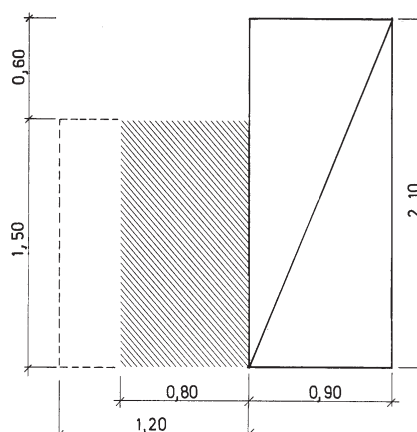

Fig. 111 a
Plass for seng

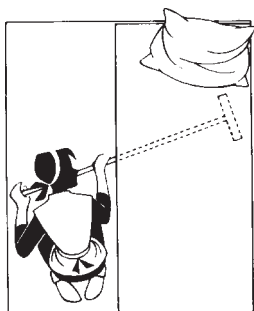

Fig. 111 b

Det er tungvint å gjøre rent under en seng når betjeningsarealet er bare 0,80 m bredt.

Fig. 111 c

Arbeidsstilling ved rengjøring under seng når betjeningsarealet er 1,20 m bredt

- 112 Ved *parseng-oppstilling* kan man beregne et 1,20 m bredt betjeningsareal på den ene siden av sengene og 0,80 m på den andre, se fig. 112.

Rullestolsbruker trenger 1,20 m foran sengen for å kunne snu stolen 180°. Hvor rullestolsbrukeren bare skal passere langs sengesiden, er 0,80 m tilstrekkelig.

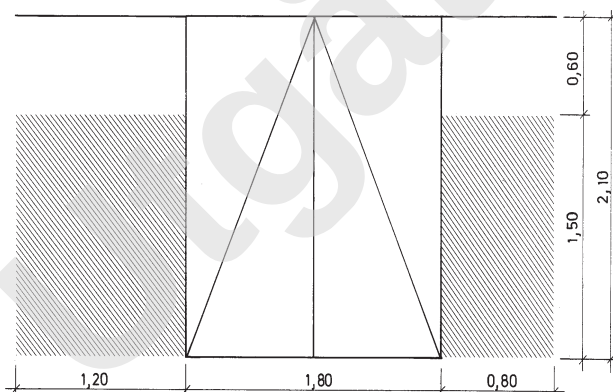

Fig. 112

Parseng-oppstilling

- 113 Når *to senger står parallelt, men atskilt*, blir det et felles bruksareal mellom sengene. Når det ikke skal være passasje mellom sengene, kan bredden være mindre enn de forutsatte 1,60 m (2 x 0,80), dog ikke under 0,90 m, helst 1,20 m. Ved vinkeloppstilling av senger bør det holdes en avstand på 0,60 m mellom enden av den ene sengen og siden av den andre.

- 114 Til en *spedbarnsseng* må avsettes en golv plass på 1,20 m x 0,60 m. Betjeningsarealet bør være 0,80 m bredt i hele sengens lengde, se fig. 114. For større barn må det beregnes samme plass som for voksenseng.

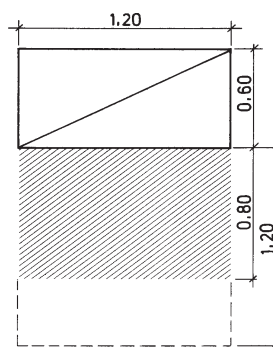

Fig. 114

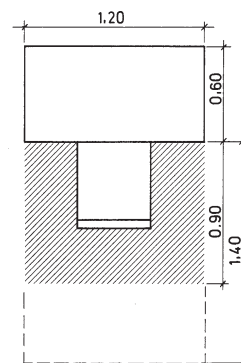
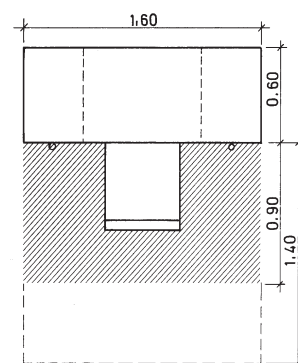
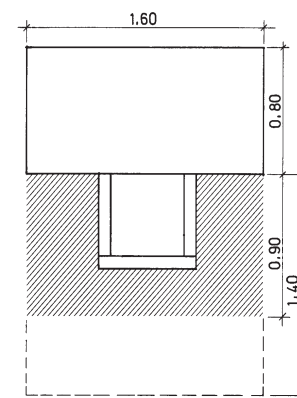
Spedbarnsseng

12 Plass for arbeidsbord

Til arbeidsbord må det avsettes en golv plass på 1,20 m x 0,60 m. Betjeningsarealet foran bordet bør være 0,90 m bredt. Skal rullestolsbruker kunne benytte arbeidsbordet, må betjeningsarealet være 1,40 m bredt, fig. 12 a. Hvor det er mulig, bør det avsettes plass til arbeidsbord på 1,60 m x 0,60 m. Bordet kan da få to skuffeseksjoner som gir langt bedre plass både for arbeid og oppbevaring, fig. 12 b.

Det er regnet med en vanlig stol med mål 0,50 m x 0,55 m.

Enkelte yrkesutøvere trenger plass for et skrivebord i boligen. Normal størrelse for et kontorskrivebord er 1,60 m x 0,80 m. Ved et skrivebord kan det plasseres en karmstol med mål 0,65 m x 0,60 m. Se fig. 12 c.

Fig. 12 a
Arbeidsbord IFig. 12 b
Arbeidsbord IIFig. 12 c
Skrivebord

13 Plass for oppbevaringsmøbler

I boliger bør det være anledning til å velge mellom ulike møbleringsmåter. En oppbevaringssone med dybde på 0,60 m gir stor valgfrihet om den har en viss lengde, se fig. 13. Beboerne kan da velge mellom forskjellige arbeids- og oppbevaringsinnredninger, eksempelvis arbeidsbord, løs skapinnredning, veggseksjon, reoler o.l.

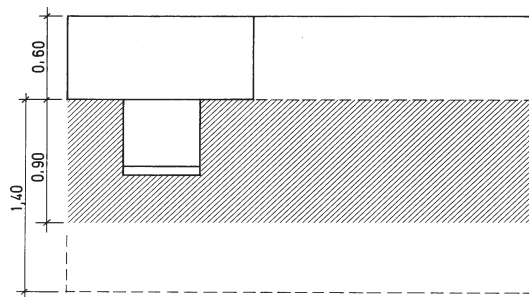

Fig. 13
Oppbevaringssone 0,60 m dybde og betjeningsareal 0,90 m
Betjeningsareal for rullestolsbruker bør være 1,40 m.

14 Plass for spisegruppe

Boligplanen bør være basert på to spisegrupper, en hovedspisegruppe i stuen og en mindre i kjøkkenet. Norske boligundersøkelser gjennom 30 år viser entydig at beboerne ønsker spiseplass i kjøkkenet i tillegg til hovedspiseplassen. Men det er mulig at enklere matvarer og mer uhøytidelig livsstil med tiden vil påvirke beboernes holdning slik at de kan godta å spise i kjøkkenet også ved mer høytidelige anledninger. De angitte totalmål for spisegruppene omfatter både møbelareal og betjeningsareal.

- 141 *Hovedspisegruppen* (fig. 141 a og b) kan være i stue, spisestue, allrom eller – i spesielle tilfeller – i kjøkkenet. Den må avpasses etter boligens kapasitet. Som en generell regel kan man si at hovedspisegruppen må kunne gi plass for det antall personer boligen er beregnet for (antall sengeplasser) og minst fire gjester. Målene omfatter bord og stoler med tilhørende betjeningsareal. Det er regnet med vanlige stoler med mål 0,50 m x 0,55 m.

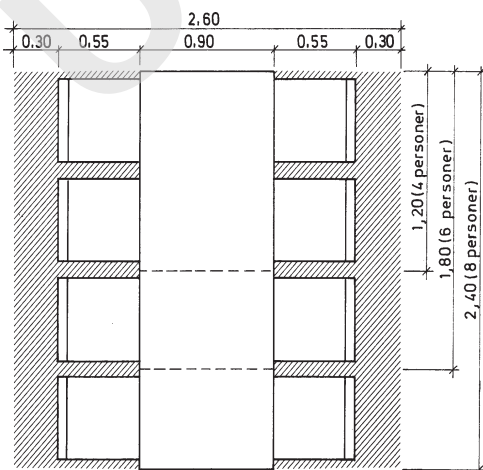

Fig. 141 a
Spisegruppe I
Hovedspisegruppe med rektangulært bord
Totalmål for 8 personer med bruksareal 2,60 m x 2,40 m.

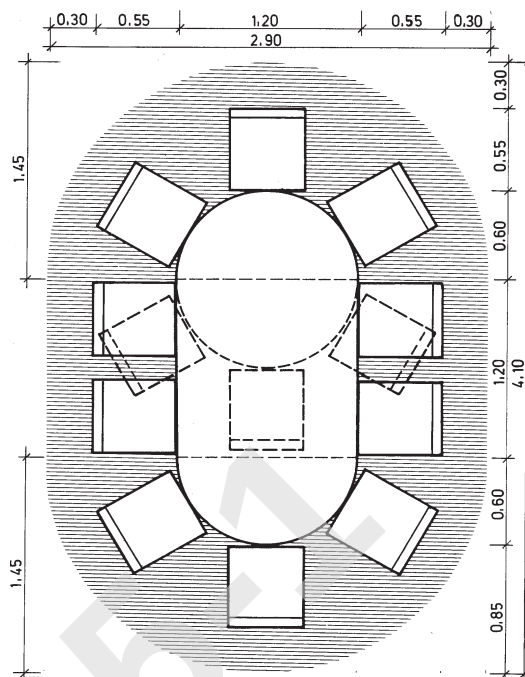

Fig. 141 b
Spisegruppe II
Hovedspisegruppe med rundt bord
Totalmål for 6 personer er 2,90 m x 2,90 m.
Med to innleggsplater og plass for 10 personer blir totalmålet med betjeningsareal 2,90 m x 4,10 m.

- 142 En *spisegruppe i kjøkkenet* (fig. 142 a og b) i tillegg til hovedspisegruppe i et annet rom kan ha noe snauere mål. Den må gi plass for det antall personer boligen er beregnet for, det vil si antall sengeplasser.

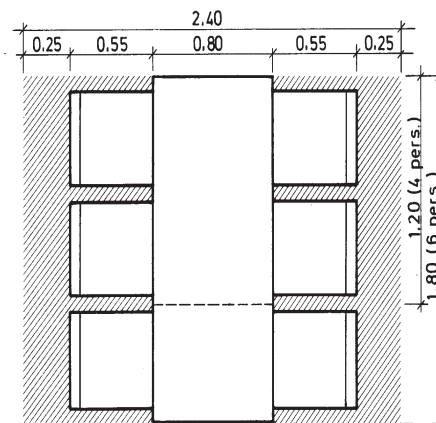

Fig. 142 a
Spisegruppe i kjøkkenet
Totalmål for 4 personer er 2,40 m x 1,20 m og for 6 personer 2,40 m x 1,80 m.

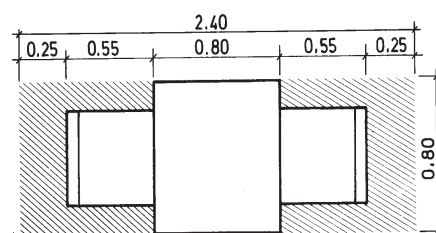

Fig. 142 b
Spisegruppe i kjøkkenet i småboliger beregnet på 1–2 personer
Totalmål 2,40 m x 0,80 m.

- 143 *Betjeningsareal for rullestolsbrukere ved spisegruppe* krever et tillegg i arealet, se fig. 143 a og b.

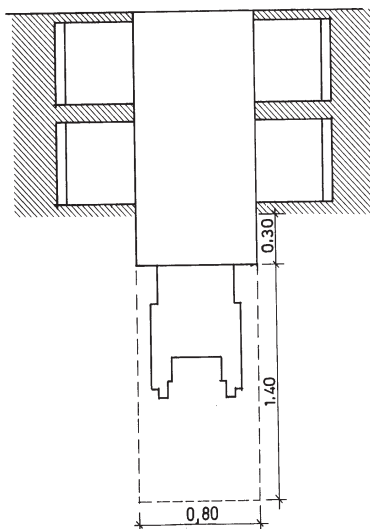

Fig. 143 a

Skal rullestolen plasseres ved bordets kortsida, må bordet forlenges med 0,30 m for plass til fotbrettet. Rullestolens betjeningsareal er 0,80 m x 1,40 m.

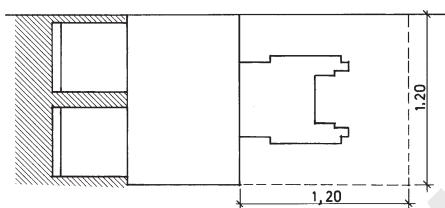

Fig. 143 b

Skal rullestolen plasseres ved bordets langside, er det mest plasssparende at vedkommende disponerer to plasser. Betjeningsarealet blir da 1,20 m x 1,20 m.

- 15 *Plass for sittegruppe*
Sittegruppen omfatter bord, lenestoler og i de fleste tilfeller sofa. Sittegruppen tenkes vanligvis plassert i stue, og størrelsen må avpasses etter det antall personer

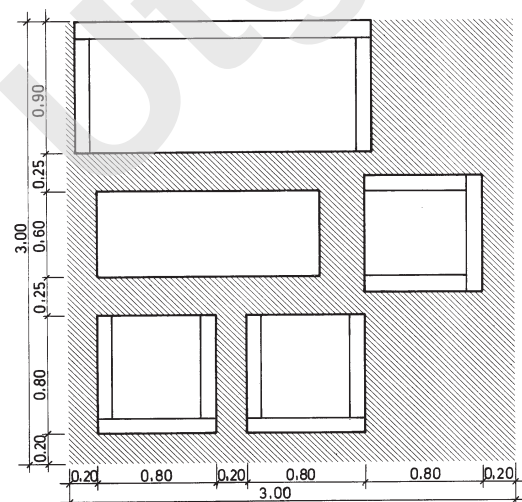

Fig. 15 a

Sittegruppe I

Totalmål 3,00 m x 3,00 m

Dette målet gir stor valgfrihet med hensyn til møblingen. Bl.a. vil både vanlig sofa og vinkelsøfa få plass. Målet bør benyttes i boliger for 3 personer eller flere.

boligen er beregnet for. Totalmålet betegner egentlig en møbleringssone som beboerne kan utnytte etter eget valg, og de inntegnede enkelte møblerer å betrakte som symboler for møbelsonenes bruk. Fig. 15 a til d viser eksempler på møbleringssoner med forskjellige mål. Sofa må alltid kunne plasseres med ryggen mot vegg – ikke under vindu. Det er ikke nødvendig å beregne ekstra plass for rullestolsbruker i sittegruppen. Rullestolen kan erstatte en lenestol.

De angitte totalmål til sittegruppene omfatter både møbelarealer og betjeningsarealer.

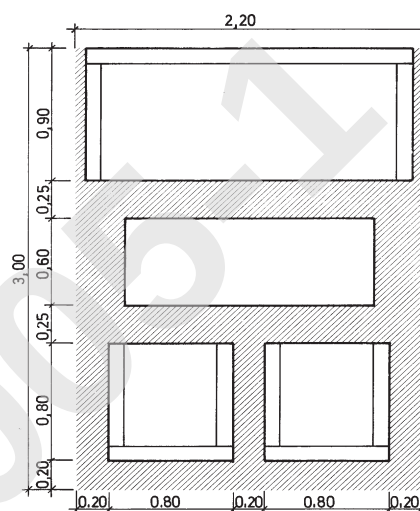

Fig. 15 b

Sittegruppe II

Totalmål 2,20 m x 3,00 m

Dette målet anses tilfredsstillende i småboliger for 1–2 personer.

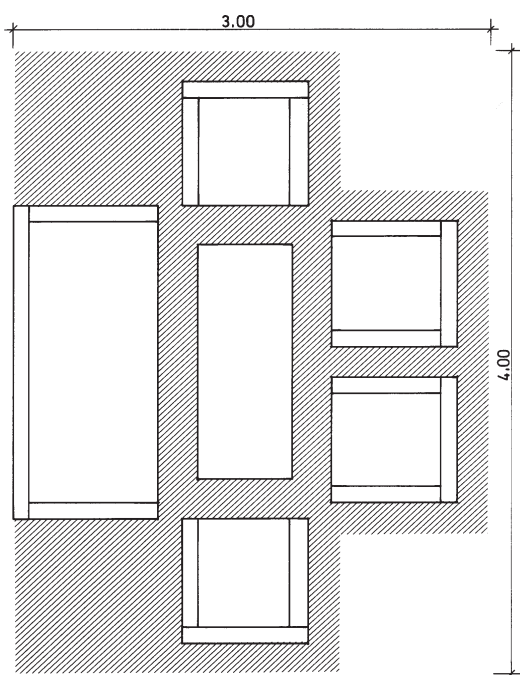

Fig. 15 c

Sittegruppe IV

Totalmål 4,00 m x 3,00 m

I større boliger kan dette totalmålet være ønskelig. Målet gir meget stor valgfrihet i møblingen.

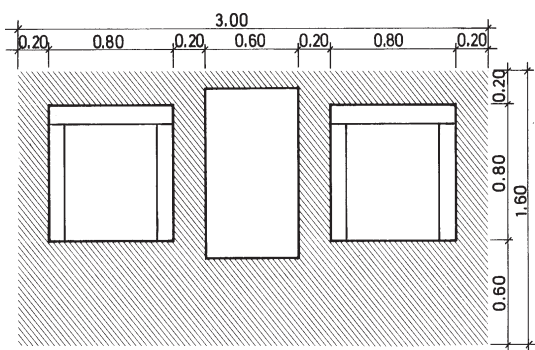

Fig. 15 d

Sittgruppe V

Totalmål 3,00 m x 1,60

Hvor plassen tillater det, er det vanlig med en sekundær sittgruppe med to lenestoler og et lite bord, f.eks. i et karnapp eller ved et utsiktstvindu.

16 Plass for fjernsynssone

Fjernsynsapparat må kunne plasseres slik at man fra hovedsittgruppen har de beste seerforhold. Det er viktig at man markerer apparatets plassering i plantegningen for å sikre en fornuftig plassering av antenneuttaket.

Seeravstanden til apparatet avhenger av skjermens størrelse, men bør vanligvis være minst 3,00 m og ligge innenfor en vinkel på 60°, se fig. 16.

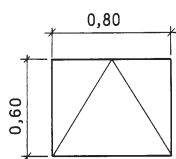

Fig. 16

Fjernsynsapparat 0,80 m x 0,60 m

17 Plass for piano

Til piano må det avsettes en plass på 1,60 m x 0,70 m. Betjeningsarealet bør være 0,90 m bredt, se fig. 17.

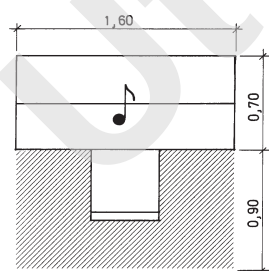

Fig. 17

Piano med betjeningsareal

2 TRAFIKKAREALER

Trafikkarealer i boligen omfatter *passasjer innen de enkelte rom, passasjer i korridorer, dørforbindelser mellom rom og trapper mellom etasjer.*

Trafikkarealene bør tillate fri og uhindret bevegelse overalt i boligen, være kortest mulig og ikke ødelegge rommenes møbleringsmuligheter.

21 Passasjer i rommene

I passasjer på 0,60 m mellom vegg og møbel i bordhøyde kan en person passere uhindret, fig. 21 a. Men det er få passasjer i boligen hvor man ikke trenger å transportere større gjenstander. *Passasjer på 0,60 m bør derfor bare unntaksvis benyttes på korte strekninger med liten ferdsel f.eks. fram til spisebord som vist i fig. 21 b.*

Andre steder er den for smal og anbefales ikke. Fig. 21 c og d angir breddemål på forskjellige passasjer i rommene.

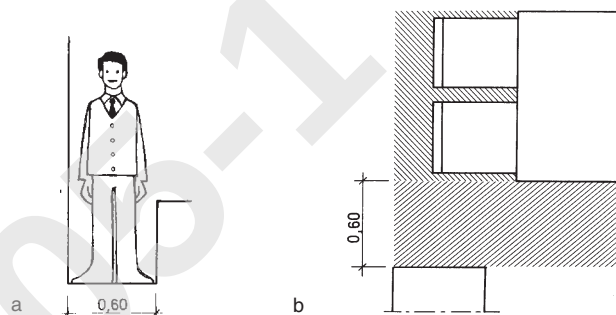

Fig. 21 a

Passasje på 0,60 m mellom vegg og møbel i bordhøyde

Fig. 21 b

Passasje på 0,60 m fram til stolene i en kjøkkenspisegruppe kan være tilstrekkelig.

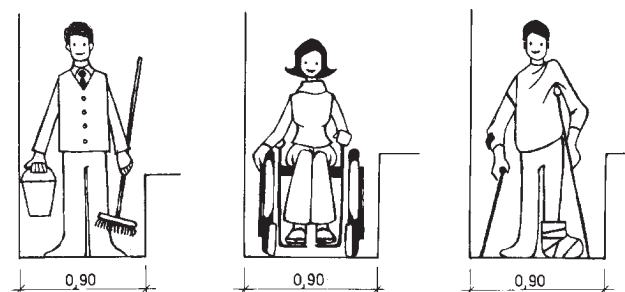

Fig. 21 c

I passasjen på 0,90 m mellom vegg og møbel i bordhøyde kan

- en person passere med langkost og brette
- rullestolsbruker passere
- krykkebruker passere

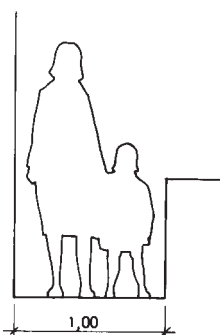

Fig. 21 d

1,00 m er minste bredde for hovedpassasjer gjennom rom. Denne bredden er også ønskelig ved rengjøring.

22 Passasjer i korridorer

Passasjer i korridorer må ha en bredde som svarer til bruksformålet, fig. 22.

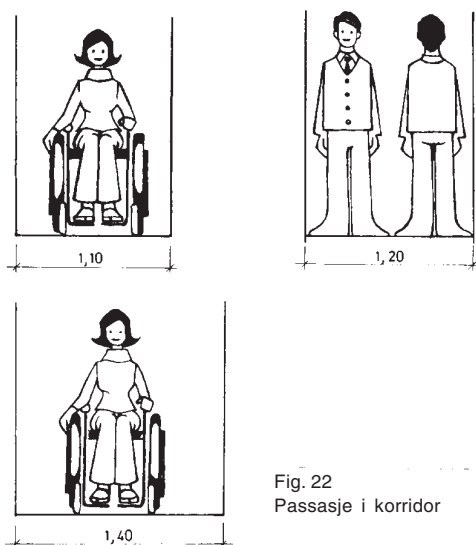

Fig. 22
Passasje i korridor

221 Med en bredde på 1,10 m mellom to vegger kan

- to personer til nød passere hverandre
- rullestolsbruker nærme seg og til nød åpne og passere gjennom en terskelfri 9M dør for enden av passasjen. Døren må da slå ut fra passasjen
- rullestolsbruker passere fra et rom og gjennom en terskelfri 9M dør for enden av passasjen, men ikke lukke døren bak seg
- rullestolsbruker til nød åpne og svinge 90° gjennom en terskelfri 9M hvis døren slår ut fra passasjen
- rullestolsbruker passere fra et rom gjennom en terskelfri 9M dør og svinge 90° inn i passasjen, men ikke lukke døren bak seg.

1,10 m er minste bredde for kortere korridor, soveromsgang og lignende. Dører må ikke slå inn i korridoren.

222 Med en bredde på 1,20 m mellom to vegger kan

- to personer passere hverandre
- rullestolsbruker lettere foreta de samme bevegelser som nevnt for passasjer med 1,10 m bredde.

1,20 m er vanlig bredde for korridor, soveromsgang og lignende. Dører bør ikke slå inn i korridoren.

223 Med en bredde på 1,40 m mellom to vegger kan

- rullestolsbruker svinge 180°
- rullestolsbruker svinge 90° og kjøre gjennom en terskelfri 9M dør selv om døren slår inn i korridoren.

1,40 m er ønskelig bredde for entrå, korridor o.l.

23 Dører

Døråpningens bredde og dørbladets slagretning vil være avgjørende for hvem og hva som kan passere. Dører må plasseres med omhu så rommene får gode møbleringsforhold og korte, hensiktsmessige passasjer, fig. 23.

Innvendige dører leveres i tre bredder, 7M, 8M og 9M, og passasjebredden er henholdsvis 561 mm, 661 mm og 761 mm. Rullestol kan passere gjennom en 9M dør hvis terskelen kan fjernes. Entrédør og helst også dør til stue bør være 10M. Dør til kjellertrapp og til sanitærrom som ikke skal benyttes av rullestolsbruker, kan være smalere enn 9M.

Dører bør kunne stå åpne uten å være til besvær.

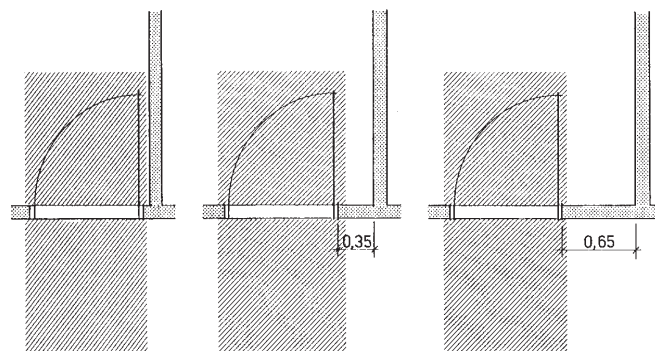

Fig. 23

Plassering av dører

- Hvis døren står helt inne i rommets hjørne, er den minst i veien i åpen tilstand.
- En bokhylle får plass om døren står 0,35 m fra hjørnet.
- Et oppbevaringsmøbel kan få plass om døren står 0,65 m fra hjørnet.

24 Betjeningsareal rundt dører

Betjeningsarealet rundt dører er vist i fig. 24 a og b. Målene gjelder både for sidehengslede dører og skyvedører. Målene på betjeningsareal rundt dører for rullestolsbruker er gjengitt i Byggforskserien, blad A 324.201, punkt 22 og 23.

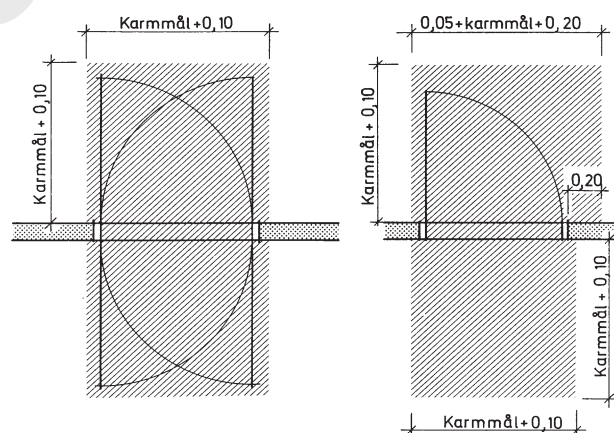

Fig 24 a og b

Betjeningsareal ved dører

Både alt. a og b viser betjeningsareal ved dører. Ved sidehengslede dører vil alt. b være best.

3 OVERLAPPING AV FORSKJELLIGE AREALER

31 Sammenstilling av møbler og møbelgrupper

Ved sammenstilling av møbelgrupper kan betjeningsarealene overlappe i de fleste tilfeller. Eksempler er vist i fig. 31 a og b. Betjeningsareal bak stolygger kan overlappe passasjeareal. Betjeningsareal foran oppbevaringsmøbler kan overlappe passasjer.

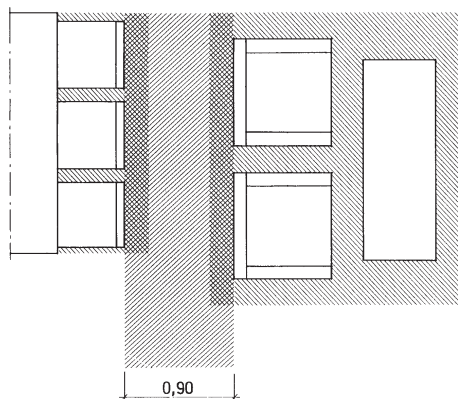

Fig. 31 a
Betjeningsareal bak stolygger kan overlappe passasjer.

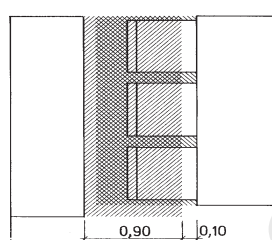

Fig. 31 b
Betjeningsareal foran oppbevaringsmøbler kan strekke seg til 0,10 m fra bordkant.

32 Betjeningsarealer og passasjearealer

Forskjellige betjenings- og passasjearealer kan alle overlappe hverandre.

Betjeningsarealet ved dør kan overlappe betjeningsarealet bak spisetoler hvis døren slår ut av rommet, men ikke hvis døren slår inn. Ved bordenden kan betjeningsarealet for dør gå helt inn til bordet. Skal bordet kunne utvides, kan innadslående dør ikke overlappe utvidelsen. Utadslående dør kan overlappe høyst 0,60 m.

Eksempler på overlapping ved dører er vist i fig. 32 a, b og c.

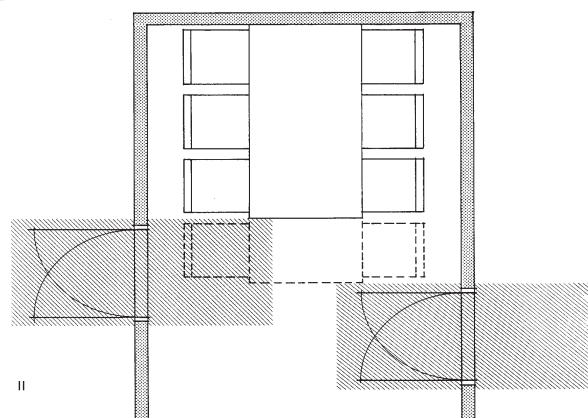
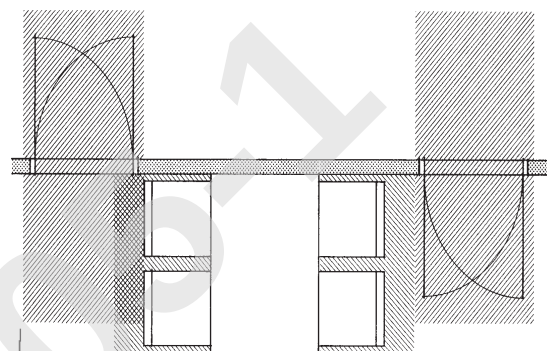

Fig. 32 a
Betjeningsareal ved spisegruppe og dør
Alt. I og II viser forskjellig plassering av dørene i forhold til spisegruppen og hvilke betjeningsarealer som kan overlappe hverandre.

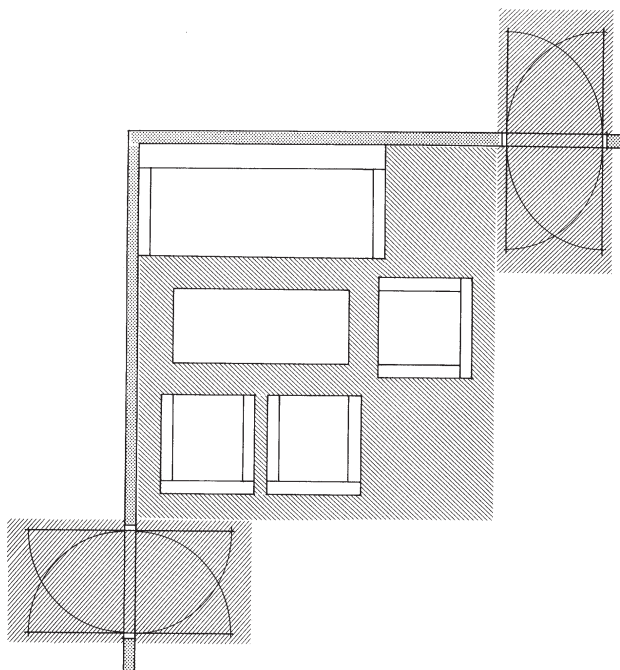

Fig. 32 b

Ved sofagrupper kan betjeningsarealet bak eller ved siden av lenestoler eller sofa ikke overlape betjeningsarealet for dører da stolen ofte står på skrå.

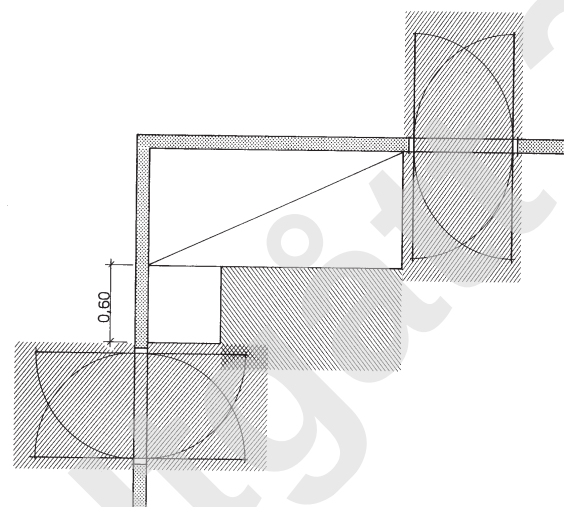

Fig. 32 c

Betjeningsareal ved dør og seng

Betjeningsarealet ved dør kan gå inntil sengens fotgjerde, men ved siden av sengens hodegjerde må det være minst 0,60 m plass for nattbord.

33 Plass for fremspring

Fremspring som radiatorer, panelovner, vindusbrett o.l. skal normalt ligge utenfor betjeningsarealet for møbler og innredninger, fig. 33 a og b.

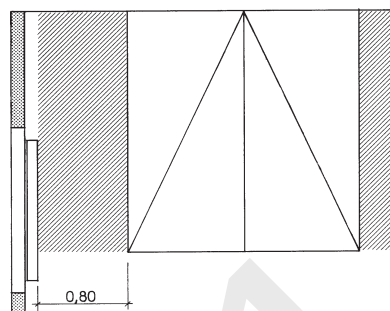

Fig. 33 a

Fremspring for radiator

Betjeningsarealet foran seng bør regnes fra ytterkant radiator.

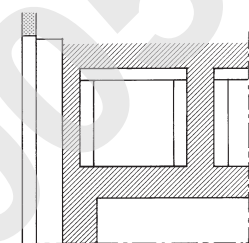

Fig. 33 b

Fremspring for vindusbrett

Betjeningsarealet bør regnes fra kant av vindusbrettet.

4 REFERANSER

- 41 Dette bladet er revidert av Ivar Jørgensen. Det erstatter A 380.021.
Redaksjonen avsluttet mars 1984.
- 42 Litteratur
- 421 Sennar, Elsa, Boligens planløsning. Oslo 1975. (Norges byggforskningsinstitutt. Håndbok, 25.)